

Slovenci u nedjelju na četiri referendumu

Kategorija: VIJESTIAžurirano: Subota, 10 Listopad 2026 15:59

Objavljeno: Subota, 10 Listopad 2026 15:58

Oko 1,7 milijuna slovenskih birača u nedjelju izlazi na četiri referendumu, ali je obvezujući samo jedan.

Zakonodavan je referendum o izmjenama zakona o parlamentarnoj istrazi (ZPPre-B), koje je slovenski parlament izglasao 26. svibnja. Ako ga birači odbiju, zakon ne može stupiti na snagu.

Kako bi referendumski prijedlog (zakon) bio odbačen, moraju se ispuniti dva uvjeta. Prvi je da većina ljudi koji su izašli na referendum glasa protiv zakona, a drugi je da broj glasova 'protiv' iznosi najmanje 20 posto birača u zemlji, trenutačno oko 340.000 ljudi.

Ostala tri referenduma su savjetodavna: treba li ukinuti obvezno plaćanje RTV pristojbe, treba li socijalnu pomoć za radno sposobne uvjetovati društveno korisnim radom, te treba li pravo glasa na lokalnim izborima zadržati samo za državljane Slovenije i EU-a, bez državljana trećih zemalja.

U tim slučajevima vlada i parlament nisu dužni poštovati rezultat. Nema ni kvoruma, pa odlučuje obična većina važećih glasova. Birač pritom sam bira hoće li glasati o jednom, nekima ili svim pitanjima.

U praksi to znači da se pravna sudbina odlučuje samo na prvom, ostala tri pitanja politički su barometar koji je vlast sama naručila.

Bivši predsjednici protiv zakona

Izmjene zakona o parlamentarnoj istrazi idu na referendum jer su udruge civilnog društva uz potporu oporbe prikupile 40.000 potrebnih potpisa. Tvrdi da se izmjenama ukida pravna zaštita građana i daju prevelike ovlasti političarima da kopaju po privatnosti ljudi.

Uoči izborne šutnje premijer Janez Janša je u četvrtak navečer na televiziji odbacio tvrdnje da novela uvodi političku policiju i rekao da istražna povjerenstva istražuju samo političke dužnosnike i njihovu političku odgovornost.

„To nije neko tijelo koje bi kopalo po SMS-ovima, jer ni kad bi to htjeli, nemaju tehničkih mogućnosti“, rekao je.

Na zakon su, međutim, upozorila dvojica bivša predsjednika, Danilo Türk i Milan Kučan. Smatraju da se parlamentarnu istragu ne smije prepustiti strankama kao oruđe za političke obračune i zadiranje u privatnost građana.

Zanimanje je očito veliko. Tijekom tri dana prijevremenog glasovanja glasalo je 75.401 birača, odnosno 4,44 posto svih upisanih. To je više nego dvostruko u odnosu na referendum o zakonu o pomoći pri dobrovoljnom okončanju života, kad je u tri dana prijevremeno glasovalo 35.730 birača ili 2,11 posto.

U nedjelju se glasuje od 7 do 19 sati na 2.984 redovna biračka mjesta.

Neodlučni odlučuju

Referendumska nedjelja zapravo je prvi veliki test vlade koja je nastala na neobičan način. Na ožujskim parlamentarnim izborima najveću potporu, 28,66 posto, dobio je Pokret Sloboda (Gibanje Svoboda) tadašnjeg premijera Roberta Goloba, a SDS je bio odmah iza s 27,88 posto. Ipak, vladu je sastavio Janša.

Tri savjetodavna pitanja predložile su stranke sadašnje koalicije SDS-a, NSi-ja, SLS-a, Fokusa i Demokrata, zajedno sa strankom Resnica. Koalicija poziva birače da na sva četiri referenduma glasuju „za“.

Bivši premijer i čelnik Slobode Robert Golob još je u srpnju najavio da će referendum biti prvo nepovjerenje sadašnjoj koaliciji i poziva da se na sve glasa protiv.

Spor u izmjenama zakona o parlamentarnoj istrazi vrti se oko jednog pravnog mehanizma. Zagovornici žele smanjiti opseg ranog nadzora Ustavnog suda i dati više prostora nesmetanom tijeku istrage. Izmjene zakona veći dio posebne sudske zaštite pojedinca premještaju na razdoblje nakon istrage.

Protivnici kampanju vode pod sloganom „protiv političke policije“. Nika Kovač iz Instituta 8. mart pita hoće li mete istrage, „a to mogu biti učiteljice koje su potpisale peticiju protiv genocida, svjedoci u postupku, na primjer djeca ili prijatelji ljudi koji su u postupku“, biti zaštićeni Ustavnim sudom ili ne.

Anketa Instituta Mediana za Pro Plus pokazala je da bi za zakon glasalo 36,9 posto ispitanika, a protiv 28,8 posto. Čak 27,5 posto još ne zna kako će glasati. Neodlučni su dakle presudni, a oporba osim većine mora mobilizirati i izlaznost.

Je li RTV Slovenija "ljevičarska truba"?

Kod RTV pristojbe birači odgovaraju jesu li za ukidanje njezina obveznog plaćanja.

Koalicija najavljuje da će, ako većina bude za ukidanje, Državni zbor donijeti novi zakon o financiranju. Janša tvrdi da sada pristojbu prisilno plaćaju i oni koji RTV ne gledaju, što proturječi temeljima pravednosti.

Pitanje se po njegovim riječima vjerojatno ne bi ni otvorilo „kad bi ta kuća zaslužila svoje ime“. Dodao je da politika teško može imati veći utjecaj na RTV od sadašnjeg, kad je RTV „truba krajnje lijeve političke opcije“.

„To zapravo nije pitanje o 14 eura, nego o tome tko će u budućnosti odlučivati što gledate, slušate, čitate“, poručuju, pak, iz slovenskog novinarskog sindikata.

Društvo slovenskih pisaca ocijenilo je da bi ukidanje pristojbe bio samoubilački čin slovenskog naroda.

Birači, međutim, naginju drugoj strani. Ukidanje podržava 52 posto anketiranih, a protiv je 37,1 posto.

Socijalna pomoć u zamjenu za društveno koristan rad

Treće pitanje glasi bi li pravo na novčanu socijalnu pomoć za radno sposobne osobe bez objektivnih zapreka za rad trebalo uvjetovati aktivnim obavljanjem društveno korisnog rada. U srpnju je socijalnu pomoć primalo 68.382 osoba.

„Ima situacija kad je gospodarska kriza i posla doista nema, a ima situacija kad je posla puno, kad svatko može raditi ako hoće, a sada smo u takvoj situaciji“, rekao je Janša. Dodao je da tako „više neće biti prigovora da neki ljenčare“.

Aleksander Reberšek iz NSi-ja sažeo je to rečenicom da zdrav čovjek treba posao, a ne socijalnu pomoć.

Stručnjakinja za socijalni rad Vesna Leskošek, međutim, podsjeća da sustav već sada traži mnogo. Bez prijave na zavodu za zapošljavanje pomoć se ne može dobiti, a centri za socijalni rad podatke o financijama i imovini provjeravaju u više od 45 baza podataka. Pitanje je nazvala „zavaravajućim i manipulativnim“.

Ovdje je ishod gotovo izvjestan. Prijedlog podržava 70 posto anketiranih, protiv je 18,6 posto.

Zakon za 0,84 posto birača

Četvrto pitanje je pravno najneobičnije. Odnosi se na izmjenu zakona o lokalnim izborima. Državljanima trećih zemalja sa stalnim boravkom njime je oduzeto pravo glasa na lokalnim izborima, koje su imali od 2002. Mahom se to odnosi na državljane Bosne i Hercegovine, Srbije, Crne Gore i Sjeverne Makedonije.

Oporba upozorava da je ovaj savjetodavni referendum neustavan: zakon dopušta da Državni zbor raspiše savjetodavni referendum prije nego što o pitanju konačno odluči, a izmjena je već izglasana i na snazi je od 2. rujna.

Ustavni sud odbio je prijedlog oporbe za privremenu obustavu, pa na idućim lokalnim izborima u studenome neće moći glasovati oko 104.000 državljana trećih zemalja. Brojke pritom relativiziraju dramu. Godine 2022. glasovalo je 7.354 takvih birača, što je manje od jedan posto svih glasova (0,84 posto).

Zastupnik SDS-a Andrej Kosi kao razlog za promjenu navodi rast broja stranaca od 2002. i problem fiktivnih prijava prebivališta.

„Situacija se u svih tih više od dvadeset godina promijenila što se tiče broja stranaca“, kaže Kosi.

Janša tvrdi da je „potpuno normalno da netko tko nije državljanin, tko dođe privremeno nešto napraviti, ne može odlučivati o tome tko će voditi općinsku politiku“.

Pogođeni to vide drukčije. Norvežanin Christian Moe, koji u Ljubljani živi više od 20 godina i do sada je redovno glasao na lokalnim izborima, podnio je uz potporu Pravne mreže za zaštitu

Slovenci u nedjelju na četiri referendumu

Kategorija: VIJESTIAžurirano: Subota, 10 Listopad 2026 15:59

Objavljeno: Subota, 10 Listopad 2026 15:58

demokracije novu inicijativu za ocjenu ustavnosti ovakvog zakona

„Na kocki je nešto što sam smatrao samorazumljivim“, rekao je.

Predsjednik Bošnjačke zveze Elvis Alukić pozvao je sve Bosance i Hercegovce sa slovenskim državljanstvom da izađu i zaokruže četiri puta „protiv“.

Ankete ipak pokazuju 53,6 posto potpore oduzimanju prava i 35,5 posto protiv.

Ako ankete pogode, vlada će u nedjelju navečer slaviti tri savjetodavne pobjede. Pravu presudu, međutim, nosi jedino obvezujuće pitanje, a ondje ne odlučuje samo tko je u većini, nego i koliko je ljudi izašlo. (Hina)

